

REPORT / DELIVERABLE 5.3.1

Aim: The general objective of Deliverable 5.3.1 is promoting the START-UP strategy and BOOTCAMP development (WP3 and WP4). Masterclass training include presentations on

- Start-up innovations;
- Start-up risk management;
- Start-up Intellectual property rights.

The report present: invitation for the Masterclass training days, agenda, minutes/evaluation report of the event, presentations made during the event, pictures from the event.

CONTENTS

1. INVITATION	2
2. AGENDA	5
3. MINUTES / EVALUATION Report	6
4. PRESENTATIONS	7
5. PICTURES	45

1. Invitation

Two cycles of Masterclass training were organized:

- First Masterclass training: 07-11-2022 – 11-11-2022
- Second Masterclass training: 13-02-2023 – 17-02-2023

The Invitation was prepared on Bulgarian and English. The Bulgarian invitation was:

- Posted at the UNWE web-page and UNWE-Haskovo Facebook page.
 - Sent by e-mail to different stakeholders: local authorities, local media, local NGOs and others.
 - Printed Invitation was posted in front of the UNWE-Haskovo Building
 - Students were invited during the process of lecturing.
-
- First Masterclass training:

ПОКАНА

КЪМ СТУДЕНТИТЕ ОТ УНСС- ХАСКОВО

Уважаеми колеги,

ПРОДЪЛЖАВАТ ОБУЧЕНИЯТА ПО

МАСТЪР КЛАС

ПО ТЪРГОВСКО ПРАВО

ОТ 16 ДО 18 НОЕМВРИ

ОТ 5 ДО 6 ДЕКЕМВРИ

Обучението продължава по следния график:

МАСТЪР КЛАС

**СЧЕТОВОДСТВО НА
ПРЕДПРИЯТИЕТО**

ОТ 23 ДО 24 НОЕМВРИ

30 НОЕМВРИ- 01 ДЕКЕМВРИ

07 ДЕКЕМВРИ

МАСТЕР КЛАС

ПРОДУКТОВИ ИНОВАЦИИ

12-16 ДЕКЕМВРИ

Обучението ще е в рамките на времето от 17 до 21 часа в сградата на УНСС- Хасково. Участниците ще получат сертификат за обучение. Участието е безплатно. То е част от проекта CO-WORKING, в който участва РЦДО на УНСС в Хасково и е по програмата за трансгранично сътрудничество между България и Гърция.

Мастър клас по Иновации и Старт-ъп бизнес - от 07 - до 11 Ноември 2022

Мастър клас по Търговско право - 16 - 18 Ноември и 05 - 06 Декември 2022

Мастър клас по Финансово счетоводство - 23 - 24 Ноември, 30 Ноември - 01 Декември и 07 Декември 2022

Мастър клас по Бизнес иновации - 12 - 16 Декември 2022

Игрова седмица за Насърчаване на бизнес мрежи и академично предприемачество /през м.Януари 2023/

Поздрави,

- Second Masterclass training

Interreg Greece-Bulgaria Co-Working

European Regional Development Fund

ПОКАНА

УНИВЕРСИТЕТЪТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
чрез РЕГИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ – ХАСКОВО

Ви кани

да участвате на следните събития

от **13** – до **17 Февруари** 2023г. /17:00 ч./ - Майсторски клас по *Иновации и старт-ъп бизнес*

от **22** – до **24 Февруари** и от **01** – до **02 Март** 2023 г. /17:00 ч./ -
Майсторски клас по *Счетоводство на предприятието*

от **27** – до **28 Февруари** и от **06** – до **08 Март** 2023 г. /17:00 ч./ –
Майсторски клас по *Търговско право*

от **13** – до **17 Март** 2023 г. /17:00 ч./ - Майсторски клас по *Продуктови иновации*

от **25** – до **31 Март** 2023 г. /9:00 ч./ - *Тренировъчен лагер* и създаване на предприемачески мрежи

Майсторските класове и тренировъчния лагер се провеждат по проект „НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ЧРЕЗ ПОДКРЕПА НА ИНОВАТИВНИ ИДЕИ ПОСРЕДСТВОМ ПРЕД-ИНКУБАЦИОННИ МЕХАНИЗМИ“, финансиран по програма ИНТЕРРЕГ Гърция – България 2014 – 2020 и са безплатни за всички обучаеми.

The Project is co-funded by the European Regional Development Fund (ERDF) and by national funds of the countries participating in the Cooperation Programme INTERREG V-A “Greece-Bulgaria 2014-2020”

2. Agenda

The schedule of each of the Masterclass training was the next:

	1 st Master class training	2 nd Master class training
1 st day: 17:00 – 21:00	Welcome information /prof Dimitar Blagoev/	Welcome information /prof Dimitar Blagoev/
2 nd day: 9:00 – 12:00 13:00 – 21:00	Basics of Start-up Innovations /prof Dimitar Blagoev/	Basics of Start-up Innovations /prof Dimitar Blagoev/
3 rd day: 9:00 – 12:00 13:00 – 21:00	Start-up Innovation Projects /prof. Petya Biolcheva/	Start-up Innovation Projects /prof. Petya Biolcheva/
4 th day: 9:00 – 12:00 13:00 – 21:00	Start-up innovation projects risks /prof. Petya Biolcheva/	Start-up innovation projects risks /prof. Petya Biolcheva/
5 th day: 9:00 – 12:00 13:00 – 21:00	Start-up Intellectual property rights /prof Miglena Molhova/	Start-up Intellectual property rights /prof Miglena Molhova/

3. Minutes / Evaluation report

After the Masterclass training we could summarize

1. During the presentations participated different stakeholders: UNWE-Sofia students from Haskovo, Local secondary schools' students, local entrepreneurs.
2. The discussions during and after the presentations shows that the CO-WORKING topics are interesting for the local entrepreneurs. They have been interested from the Masterclasses Coaching and Bootcamps activities.
3. Most of the participant become trainees during the Masterclasses Coaching and Bootcamps activities.

4. Presentations

During the Info-days the Presentations were made in Bulgarian.

Interreg
Greece-Bulgaria
Co-Working
European Regional Development Fund

co-working
Γέφυρα Καβάστομιας

**ИНОВАЦИИТЕ
И
ТЯХНОТО ПОРТФЕЙЛНО УПРАВЛЕНИЕ**
Димитър Благоев

Interreg
Greece-Bulgaria
Co-Working
European Regional Development Fund

co-working
Γέφυρα Καβάστομιας

„Иновацията следва да се приема като начин на ново комбиниране на вече съществуващи неща“. Т.е. всяка иновация, независимо от нейния характер, стига тя да не е откритие от фундаментален характер представлява нов поглед, нов начин на комбиниране, съчетаване на вече съществуващи елементи.

IDEAS

Новост

Реални промени

Положителна оценка от потребителите

Иновацията като процес

Установим материален или нематериален резултат от въвеждане на новостта

Цикъл на създаване на иновация

Нова идея

Създаване
на стойност

Изпълнение

Изчезнали професии в резултат на иновациите

Изчезнали професии в резултат на иновациите

Изчезнали професии в резултат на иновациите

Иновация или не?

Иновационен процес

първа фаза: Генериране на идеята за иновация;

втора фаза: Намиране на научно решение (фундаментални и приложни изследвания);

трета фаза: Намиране на техническо решение (приложно развитие, развойна дейност);

(Продължение)

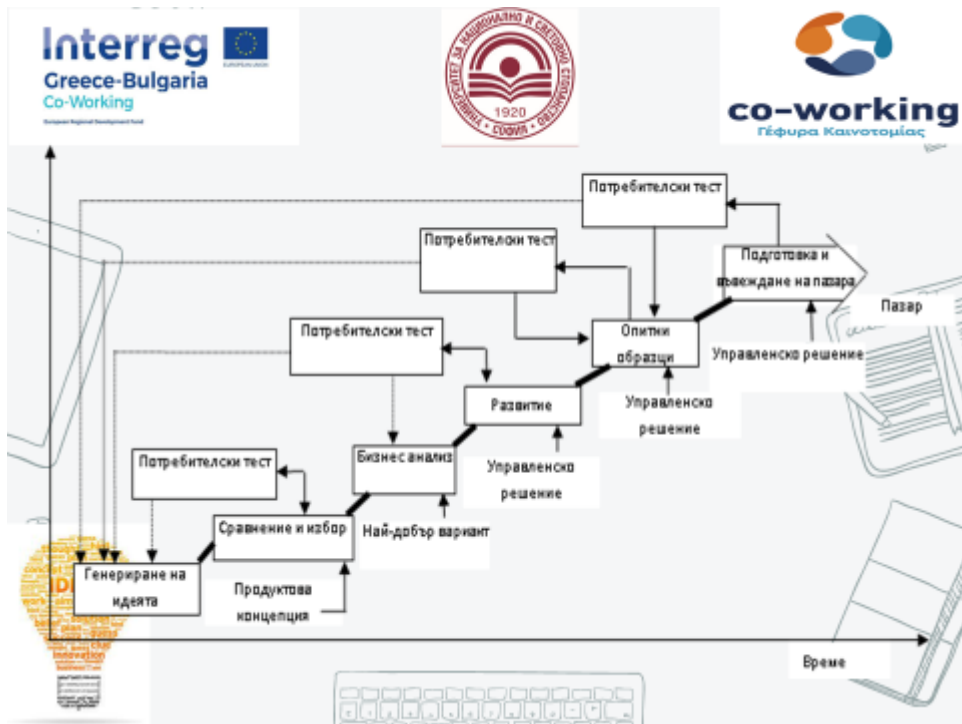

(Продължение)

четвърта фаза: внедряване на технологията или продукта (комерсиализация);

пета фаза: дифузия на новата технология или продукт (хоризонтален трансфер).

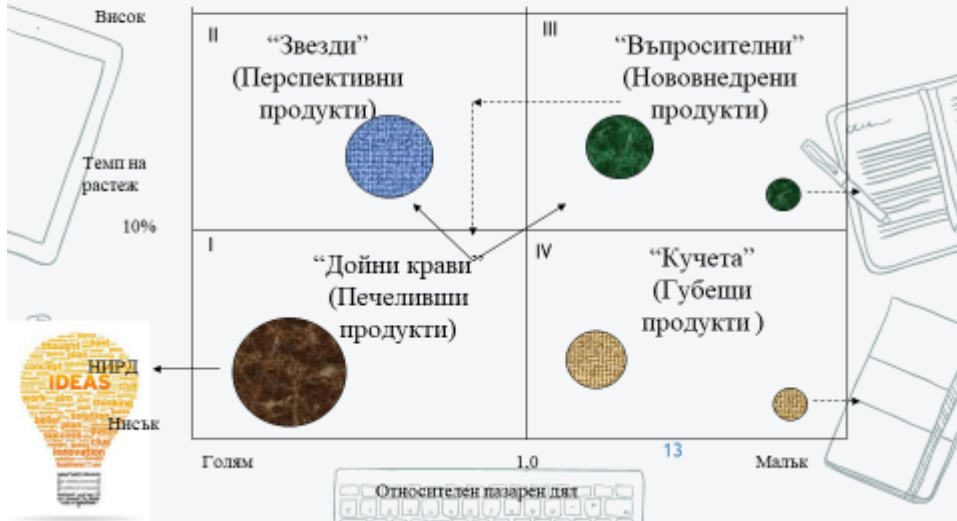

Портфейлно управление на иновациите

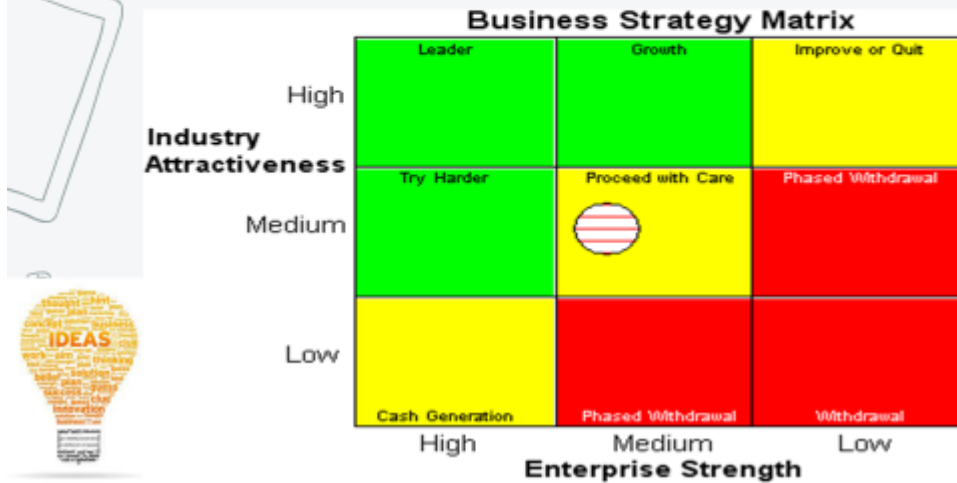
- ▶ Матрица “Растеж/Пазарен дял” на Бостънската консултантска група
- ▶ Матрица “Позиция на бизнес единицата/Привлекателност на отрасъла (пазара)

- матрица на General Electric, McKinsey and Company и Shell.

Ματρίца “растеж/пазарен дял”

Ματρίца на General Electric, McKinsey and Company и Shell

Благодаря за Вниманието!

Димитър Благоев

Благодаря за Вниманието!

Димитър Благоев

Подход при оценяването

- ▶ Главна цел на оценяването на проектите
- ▶ Аспекти на оценяване
- ▶ Динамичност на оценката (фактора време)
- ▶ Анализ на риска
- ▶ Критерии за оценяване на проектите
- ▶ Вариантност на оценката
- ▶ Сравнимост (съпоставимост) на взаимно изключващите се варианти на проекта
- ▶ Срок на сравнение на вариантите

Изчисляване на паричните потоци

- ▶ Паричният поток е движението на пари към фирмата (респ. проекта) и от фирмата (респ. проекта) навън. При оценката се използва разликата или отношението на двата типа парични потока: паричен приток (cash inflow) и паричен отток (cash outflow)

Изчисляване на паричните потоци

Прирастните парични потоци

При оценката на проектите се използват само паричните потоци, свързани с проекта, т.е. разликата между потоците при условие, че проектът се приеме и че не се приеме (Принцип “със – без”)

Изчисляване на паричните потоци

Метод “след данъци”

Оценяването на проектите се прави въз основа на дохода след покриване на разходите по производството, отчисленията за амортизации и плащане на данък върху дохода

Изчисляване на паричните потоци

► Метод на изключване на финансовите разходи

Лихвата върху дългосрочните заеми се изключва при изчисляване на нетния паричен поток за да не се дублира отчитането на цената на парите във времето

► Метод на съответствието при отчитане на инфлацията

Изчисляване на паричните потоци

► Паричните потоци се изчисляват за всяка година от приетия срок на живот на проекта (или период на сравнение на вариантите)

► Осъвременяването на паричните потоци е към началото на срока на живот на проекта

► Процентът за осъвременяване може да е средно претеглената цена на капитала или лихвения процент върху дългосрочните инвестиционни кредити плюс добавка за фирмен и проектен риск

Оценяване

► **Нетна настояща стойност (NPV)** – показва разликата между осъвременената стойност на паричните притоци и паричните оттоци общо за целия срок на живот на проекта

► **Срок на възвръщане на инвестициите (PBP)** – показва периода (в години и месеци), който е необходим за “възвръщане” на инвестициите за сметка на породения от тях икономически ефект

Оценяване

► **Вътрешна норма на възвръщаемост (IRR)** – онзи процент на осъвременяване на паричните потоци, при който нетната настояща стойност става нула.

► **Коефициент на доходност (PI)** – Отношение на сумата от осъвременените парични притоци (cash inflows) към сумата на осъвременените парични оттоци (cash outflows)

Риск

► Рискът при инвестиране в иновации се определя като измерима неопределеност относно получаване на очаквани резултати при осъществяване на иновационния проект

► Степени на отчитане на риска

първа степен: качествено описание на риска

втора степен: характеризиране на риска чрез косвени характеристики

трета степен: количествено измерване на риска

Многокритериална оценка чрез квантификация на качествени оценки

► **I етап: Избор на критерии на оценката:**

- Да не са голям брой;
- Да са в области, които проектът засяга;
- Да са независими;
- Да са определени преди оценяване на проекта

□ **II етап: Определяне на коефициентите на тежест на критериите**

III этап: Избор на скала за оценяване на проектите:

- Еднотипна скала с един и същ брой нива за всички критерии;
- Качествено описание на всяко ниво по такъв начин, че експертите да могат да отнесат проекта по всеки критерий към съответното ниво на скалата

IV этап: Присвояване на числени стойности на всяко ниво от скалата (например):

- Ниво 1: Числена стойност 1;
- Ниво 2: Числена стойност 2 и т.н.

V этап: Оценяване на всеки проект (реш. вариант) по всеки критерий от експертна група:

- Експертите не знаят присвоените числени стойности на нивата от скалата;
- Груповата експертна оценка показва към кое ниво от скалата се отнася дадения проект по разглеждания критерий

VI етап: Изчисляване на претеглените оценки по отделни критерии:

- Организаторите на експертната трансформират груповата експертна оценка в числена стойност;
- Претеглената оценка по всеки критерий е произведението от оценката по дадения критерий и коефициента на тежест на критерия

VII етап: Изчисляване на обобщената количествена оценка на всеки проект чрез сумиране на претеглените оценки по частните критерии

VIII етап: Класиране на проектите според обобщените оценки

Най-добър е проекта с максимална стойност на оценката (в примера от табл. 1 това е проект А)

Пример

☐ За оценката на два алтернативни проекта са дефинирани пет критерия:

- I. Съвместимост с целите на фирмата;
- II. Възможност за разширяване на пазарния дял;
- III. Възможност за преотстъпване на права (лиценз и ноу-хау);
- IV. Възвръщаемост, сравнима със средното постижение за осъществените проекти до сега;
- V. Съответствие с професионалните способности и квалификация на персонала

☐ На нивата от скалата са присвоени стойности от 1 до 5

☐ Теглата на частните критерии са посочени в табл. 1

Критерии на оценката	Коефициент на тежест	Оценки на проект А	Претеглени оценки проект А	Оценки на проект Б	Претеглени оценки на проект Б
I	0,4	4	1.6	1	0.4
II	0,2	3	0.6	3	0.6
III	0,1	4	0.4	5	0.5
IV	0,1	5	0.5	5	0.5
V	0,2	1	0.2	4	0.8
Обобщена оценка			3.3		2.8

Благодаря за Вниманието!

Димитър Благоев

Благодаря за Вниманието!

Димитър Благоев

Понятие за финансиране

Финансирането е съвкупност от дейности, свързани с набавянето на финансови ресурси, необходими за стартиране, функциониране, развитие и растеж на бизнес организациите т.е. снабдяване им с “капитал”.

Основни принципи на финансирането

първо, разходът на държания капитал да съответства на потребностите при нормална инвестиционна дейност;

второ, осигуряване на оптимална структура на капитала (собствен капитал/дълготраен привлечен капитал);

(Продължение)

Основни принципи на финансирането

(Продължение)

трето, съобразяване със скоростта на оборота на активите, които се финансират;
четвърто, използването на привлечен капитал изисква много внимателен анализ на риска, свързан с вероятността да не са налице парични средства за плащанията на падежа.

Вътрешни източници на финансиране

- Доходи от дейността;
- Амортизации;
- Дезинвестиране;

Вътрешните източници са с най-висок относителен дял.

Предимства на собственото финансиране

- ▶ Нисък риск от изпадане в неплатежоспособност (няма твърдо фиксирани плащания);
- ▶ Собствените средства са дългосрочно и неограничено на разположение на фирмата;
- ▶ Използването на собствени средства дава по-голям шанс за кредитиране от банки и други източници, при които е необходимо съфинансиране;
- ▶ Не са необходими някои предпоставки при ползуване на банков заем: кредитно досие, обезпечения и др.

Недостатъци на финансирането от собствени източници

- Собственият капитал има по-висока цена в сравнение с тази на банковия кредит и други външни източници;
- Фирмите се лишават от данъчен ефект (разходите по собствения капитал не намаляват облагаемия доход);
- Само с вътрешни източници обикновено не може да се покрие нуждата от капитал за финансиране на по-големи иновационни проекти;

Инструменти на държавата за подпомагане на вътрешното финансиране на иновациите

- ▶ Намаляване на облагаемия доход с лихвите по кредитите вкл. и при тези за иновационни проекти;
- ▶ Възможност да се приспаднат разходите за НИРД, ако се осъществи проект с ВУЗ или друго научно звено;
- ▶ Въвеждане на пределни норми на амортизации по групи активи за целите на данъчното облагане (стимулира се по-честата замяна на активите с нови).

Външни източници Финансиране на иновационни проекти чрез банков кредит и кредитни линии от чужди банки

- ▶ Банковото кредитиране е вторият по значимост източник на финансиране на иновациите;
- ▶ Банките не разграничават финансирането на проекти за иновации от останалите проекти (важна е оценката на риска, а иновационните проекти се разглеждат като високо рискови);
- ▶ Налице са положителни тенденции: увеличаване на броя на одобрените проекти за кредитиране, намаляване на лихвените равнища, конкуренция между банките.

Проблеми при банковото кредитиране

- МСП не отразяват счетоводно всички свои парични потоци и затрудняват банките при анализа на кредитоспособността;
- Много МСП не разполагат с достатъчно ликвидни активи за обезпечение, което е причина за повишаване на цената на финансиране поради поетия от банката по-висок риск с изключение на специалните кредитни линии;
- Недостатъчно развита е схемата за гарантиране на кредитите от държавата, международни институции и др.;
- Банките все още са резервирани към финансирането на иновациите.

Финансиране на иновациите с рисков капитал от венчърни фирми (фондове) и частни лица

- ▶ Рисковият капитал (на английски: venture capital) представлява средства, инвестирани за реализиране на високорисков проект, обещаващ значителни доходи, свързан с риск за инвеститора.

Финансиране на иновациите с рисков капитал от венчърни фирми (фондове) и частни лица

- ▶ Насочено е обикновено към StartUp фирми с бърз растеж и очаквана висока пазарна стойност;
- ▶ Рисковото финансиране е под формата на придобиване на собственост чрез акции и/или заем;
- ▶ Венчърната фирма играе активна роля в планирането, управлението, маркетинга и др., като предоставя менторска подкрепа и консултантска помощ;

Финансиране на иновациите с рисков капитал от венчърни фирми (фондове) и частни лица

- ▶ Срещу поетия висок риск венчърната фирма очаква висока възвръщаемост в резултат на прирастта на капитала, когато StartUp-а излезе на фондовата борса и венчърната фирма продаде своите акции или увеличаване на капитализацията чрез продукти на иновационната дейност: патенти, полезни модели и др.

Финансиране с рисков капитал у нас

- Сериозен тласък получава през последните 10 години;
- Някои от фондовете за рисков капитал в страната са: БрайтКап, LAUNCHub, Elevan и други с подкрепата на програмата на ЕС Jeremie program;
- Основни проблеми: как инвеститора да се освободи от своята собственост, съпротива на мениджърите-предприемачи, липса на достатъчен капацитет за използване на предложенията за рисково финансиране.

Финансиране с капитал от бизнес ангели

Бизнес ангелите са частни инвеститори (хора с опит и средства), които инвестират в непублични, най-вече стартиращи предприятия (StartUp-и). Те предоставят:

- средствата за стартирането или разширяването на дейността на дадена иновативна фирма или реализацията на определена иновативна идея;
- предлагат опита, контактите и уменията си под формата на консултации и менторство, изграденият си ноу-хау, и мрежа от контакти и партньори.

Финансиране с капитал от бизнес ангели

- Бизнес ангелите обикновено са бивши мениджъри със значителни средства и натрупан професионален опит, които извършват дялови инвестиции в иновативни фирми в ранен стадий на развитие, а също и предоставят своя професионален и предприемачески опит.

Национален иновационен фонд (НИФ)

Основна цел на Фонда е да насърчава научноизследователската и развойната дейност на фирмите и да стимулира сътрудничеството между науката и бизнеса в България.

Национален иновационен фонд (НИФ)

Преките цели на Фонда са:

- Да се увеличи обема на производството;
- Да се подобри качеството на произвежданите стоки, услуги или процеси;
- Да се намали количеството на използваните ресурси;
- Да се увеличат инвестициите в ефективни предприятия;

Финансиране чрез лизинг

- За някои проекти един от алтернативните източници на финансиране е финансовия лизинг.
- Използването на лизинг е свързано с формиране на нетен паричен поток на основата на:
 - ✓ цената на новото оборудване;
 - ✓ договорените лизингови плащания;
 - ✓ загубите от неизползване на данъчната изгода от начисляване на амортизации;
 - ✓ данъчната изгода от лизинговите плащания.

Благодаря за Вниманието!

Димитър Благоев

Източници на финансиране и риска при тях

Осигуряване на източници на финансиране и риска свързан с това

Избор на най-удачна форма на финансиране и/или комбинация от такива, които да имат най-добър положителен резултат.

- 1 Традиционните вътрешни източници (амортизационни отчисления, неразпределена печалба, дезинвестиране)
- 2 Традиционните външни източници (акционерен капитал под формата на обикновени и привилегировани акции, облигации, банкови кредити)
- 3 Оперативни програми и изследователски и научни фондове
- 4 рисковият капитал (бизнес ангели, корпоративни рискови компании, специализирани инвестиционни фондове, крауtfъндинг)

Как да изберем източници на финансиране

•Кои са достъпните на инвестираната източници на финансиране?

•Кога ще се необходими средствата?

•За какъв период ще се разходват средствата?

•Какви са разходите за финансиране от различните източници?

•Каква е цената на капитала, осигурен от различните източници, и колко е среднопретеглената цена на финансирането?

•Коя е оптималната структура на източниците на финансиране на иновационния проект?

•Какъв риск крие конкретният източник на финансиране?

Финансирането чрез собствени средства

-запазване на формата на собственост,
- предоставя независимост в решенията на старт-ъпа,
- цената на финансиране е най-малка

• по-слаб контрол върху процеса по управление на риска;
• потенциала на организацията често не разполага с необходимият опит.
• Рискът при инвестиции, увеличава съществено цялостната неопределеност, съответстваща иновационния процес

Банковото финансиране

▪ банките залага на по-малко рискови организации;
▪ не участват в управлението им;
▪ по-голяма свобода и гъвкавост при вземане на решения.

риск от загуба на ценен опит и други привилегии, които могат да бъдат черпени от рисковите капиталисти

Финансиране с рисков капитал

- внимателен подбор и цялостна оценка на стартиращата фирма;
- финансиращият орган взема участие на всеки един от етапите на развитие на проекта.

Interreg
Greece-Bulgaria
Co-Working

- Намалява независимостта при разработване и реализиране на Старт-ъпа
- При промяна на обстоятелствата в средата стартиращия екип губи гъвкавост, тъй като трябва да се съобразява с мнението на рисковите капиталисти.
- цената на финансиране е висока

Финансиране чрез програми

Interreg
Greece-Bulgaria
Co-Working

Ниска цена на финансиране;
Получаване на безвъзмездни средства

Загуба на финансиране поради установяване на несъответствие с изискванията на финансиращия орган;
опити за злоупотреби;
несъответния в ценообразуването и др

Финансиране чрез програми

Interreg
Greece-Bulgaria
Co-Working

Ниска цена на финансиране;
Получаване на безвъзмездни средства

Загуба на финансиране поради установяване на несъответствие с изискванията на финансиращия орган;
опити за злоупотреби;
несъответния в ценообразуването и др

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременният глобален пазар и конкурентна бизнес среда изправя компаниите пред множество предизвикателства.

- **съвременният пазар се отличава с глобализация и висока технологичност, високо информирани и взискателни потребители;**
- **обществото, базирано на знание изисква от бизнеса внедряване на нови интелектуални резултати под формата на продуктови и технологични иновации;**
- **повишава се икономическата значимост на научноизследователските продукти и рисковото предприемачество за целите на постигане и поддържане на конкурентоспособност;**
- **съвременните информационни и комуникационни технологии, които позволяват бързо и безпрепятствено използване на чужди научноизследователски продукти, предоставени за достъп в Интернет.**

Често пъти интелектуалната собственост се определя като съвкупност от идеи и информация, притежаващи търговска или икономическа ценност. Но всъщност терминът „интелектуална собственост” се отнася по-скоро до специфичните права, които създателите на интелектуални продукти притежават и които могат да упражняват, а не до самите резултати на човешкия творчески труд.

Интелектуален продукт

Обект на интелектуална собственост

Юридическата закрила на интелектуалните продукти, предоставяна от обществото, цели насърчаване на производството и разпространението на нови знания. Закрилата на интелектуалните продукти се осъществява от система от национални и международни правни норми, създаващи т. нар. “права на интелектуална собственост”. Тези права са насочени към постигане на баланс между интересите на творците, на тези които използват техните творби и на обществото като цяло.

- **Интелектуалната собственост = съвкупност от обекти и отношения: правни, икономически и управленски**
- Субект - носител на правомощията върху тази собственост е: създателят /автор, изобретател/ и/или работодателят /поръчителят/ .

ЗАКРИЛА

- **установяване на юридически монопол** – реализира се посредством специалното законодателство в областта на интелектуалната собственост;
- **установяване на фактически монопол** – реализира се посредством конфиденциалност - запазването на научноизследователския продукт в тайна.

- **Юридическият монопол** се установява по силата на специална **нормативна уредба**, която прави обществено достояние създадения научноизследователски резултат и се регламентира в множество нормативни актове. **Закрилата се удостоверява чрез специален документ**, разкриващ неговата същност. Този документ гарантира новостта и изключителното притежание за посочен субект – физически или юридическо лице, носител на изключителното право за определен период от време и на определена територия.

- **Фактическият монопол** се установява не по силата на разкриване пред широката общественост чрез публикации или презентации, а напротив – чрез **запазване в тайна** от създателя /създателите/ или разкриване само пред тесен кръг от хора, които се ангажират със запазване на научноизследователския продукт в тайна.

ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ

Индустриалната собственост обхваща интелектуални резултати и решения, които се отличават със своята промишлена приложимост.

- изобретения;
- промишлен дизайн;
- търговски марки;
- преследване на нелоялна конкуренция.

ПРИНЦИПИ НА ЗАКРИЛА НА ИНДУСТРИАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ

- принцип на национално третиране;
- принцип на конвенционен приоритет + изложбен приоритет;
- принцип на териториалност на закрилата;

ИЗОБРЕТЕНИЕ

- Техническо решение на задача:
 - Устройства;
 - Методи;
 - Вещества и състави;
- Правна закрила: Закон за патентите и регистрацията на полезните модели /2007 г./
- Защитен документ: патент

НЕ СА ИЗОБРЕТЕНИЯ

- Открития, научни теории и математически методи;
- Резултати от художественото творчество;
- Планове, правила и методи на интелектуална дейност, за игри или за делова дейност и компютърни програми.
- Представяне на информация

НЕ СЕ ИЗДАВАТ ПАТЕНТИ ЗА

- изобретения, чието търговско използване би нарушило обществения ред и добрите нрави, в т. ч. отнасящи се до:
 - а) методи за клониране на хора;
 - б) методи за изменение на генетичната идентичност на човешки зародиш;
 - в) използване на човешки ембриони за промишлени или търговски цели;
 - г) методи за модифициране на генетичната идентичност на животни, когато има опасност това да им причини страдания, без да има някаква съществена полза от медицинска гледна точка за хора или животни, както и на животни, получени чрез такива методи;
- методи за лечение на хора или животни чрез терапия или по хирургичен път, както и методи за диагностика, прилагани на хора или животни, като това не се отнася за продукти, по-специално вещества или състави, употребявани при тези методи;
- сортове растения и породи животни;
- по същество биологични методи за произвеждане на растения и животни.

КРИТЕРИИ ЗА ПАТЕНТОСПОСОБНОСТ

“Патент се издава за изобретения от всички области на техниката, които са нови, имат изобретателска стъпка и са промишлено приложими”.

- **Новост:** Счита се, че изобретението е ново, ако то не е част от състоянието на техниката.

А състоянието на техниката включва всичко, което е станало общодостъпно чрез писмено или устно описание, използване или разгласяване по друг начин където и да е по света преди датата на подаване на заявката за патент, респ. приоритетната дата. Състоянието включва и съдържанието на заявки – национални, европейски и международни.

- **Изобретателска стъпка:** Изобретателска стъпка е налице, когато изобретението не произтича по очевиден начин от състоянието на техниката за специалист в областта.
- **Промишлена приложимост:** е налице, когато предметът на изобретението може да бъде произвеждан или многократно използван, в който и да е отрасъл на промишлеността и селското стопанство.

- Изобретението трябва да покрива и трите критерия едновременно.

- подаване на заявка за патент;
- проверка на формалните изисквания;
- предварителна експертиза и експертиза за допустимост на правната закрила;
- експертиза по същество на заявката за изобретение.

ПРОЦЕДУРА ЗА ЗАКРИЛА НА ИЗОБРЕТЕНИЯТА

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Доц. д-р, Миглена Молхова-Владова
Университет за национално и световно стопанство
Катедра “Индустириален бизнес”
e-mail: mmolhova@unwe.bg

5. Pictures

- First Masterclass training: 07-11-2022 – 11-11-2022

- Second Masterclass training: 13-02-2023 – 17-02-2023

